

การสำรวจความคิดเห็นเกษตรกร ตำบลป่าซาง เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้
ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรThe survey of Pasang farmers' attitudes for being a guide line of Sunflower Valley development
as energy learning center and agro-tourismวรวิทย์ บุรณศิริ¹, วัฒนพงษ์ รัชชวิเชียร²¹ วิทยาลัยพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยพะเยา ² วิทยาลัยพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยพะเยา

E-mail: Proeed@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษา ความพึงพอใจ ทักษะคิด ความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทานตะวัน ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นแนวทางพัฒนาม่อนทานตะวันให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเกษตรกร ตำบลป่าซางจำนวน 100 คนด้วยแบบสอบถามโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลด้วยตนเองและใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิธีอภิปรายกลุ่ม (Focus group discussion) เกษตรกรที่มีพื้นที่บนม่อนทานตะวันจำนวน 12 คน ร่วมในการวิจัยในครั้งนี้ด้วย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทานตะวันมีความพึงพอใจเกี่ยวกับปัจจัยในด้าน 1) การปลูกดอกทานตะวันสามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัวของท่าน 2) การปลูกดอกทานตะวันเป็นการสร้างอาชีพเสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่ 3) การปลูกดอกทานตะวันเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลป่าซาง 4) ความเหมาะสมของสถานที่ปลูกทานตะวัน 5) ความเหมาะสมของจำนวนพื้นที่ปลูกทานตะวัน 6) ความเหมาะสมของปัจจัยในการปลูกทานตะวัน ได้แก่ แหล่งน้ำ ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ 7) ความพึงพอใจจากรายได้ที่ได้รับ 8) ต้องการให้มีโครงการลักษณะนี้ต่อไป มีคะแนนทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (4 - 5 คะแนน) และผลการวิเคราะห์เชิงบรรยายจากการทำอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับปัจจัย 1) การใช้ประโยชน์พื้นที่ 2) การจัดการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ห้องน้ำ ร้านค้า 3) การจัดภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรม 4) การวางแผนธุรกิจ 5) การมีส่วนร่วมกับชุมชน สามารถนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาสร้างเป็นแนวความคิดการพัฒนา ม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : อภิปรายกลุ่ม ม่อนทานตะวัน พลังงาน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร**Abstract**

This research aimed to study the attitudes, opinions and needs of Pasang farmers at Dokhamtai district in Phayao province. The main objective was to collect the information from the farmers for using as a guide line of sunflower valley development as the energy learning center and agro-tourism. The descriptive research and the survey research were carried out with Pasang farmers of 100 people using a paper questionnaire. In addition, the qualitative research of group discussions (Focus group discussion) was conducted with farmers (12 respondents) who have their own areas at Sunflower valley participated in this research. The study found that farmers were optimistic about the factors relating 1) Growing sunflowers can increase their family income 2) Growing sunflowers create a career for farmers in the area 3) Growing sunflower can be promoted as agro-tourism in Pasang area. 4) The sunflower crops area was appropriated 5) The size of the sunflower valley was satisfied 6) The supporting factors for growing sunflower such as water, fertilizer, seeds was appropriated 7) Satisfaction income received 8) This project should be going on with sustainability. All factors were evaluated as very good (4-5). The analysis was a descriptive information of the discussions about the factors in terms of 1) Using area 2) Management of infrastructure such as roads, bathrooms, and stores 3) Landscape design and architecture 4) Business plan and 5) The community engagement. These two parts can be combined and used as a concept development of the energy learning center and agro tourism to promote local economic and sustainability.

Keyword : Focus group discussion, Sunflower Valley, Energy, Agro-tourism

บทนำ

ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาเป็นหมู่บ้านทำการเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก โดยส่วนใหญ่ช่วงฤดูฝนจะปลูกพืชรอบเดียว คือ ข้าวโพด ถั่วลิสง และถั่วดำ หลังจากเก็บเกี่ยวพืชดังกล่าวแล้วจะปล่อยพื้นที่ให้รกร้างว่างเปล่า ทำให้เกษตรกรว่างงานและขาดรายได้ในการเลี้ยงชีพอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยลักษณะของพื้นที่เป็นเนินเขา มีวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม ดิถถนนสายหลักของจังหวัดซึ่งอนาคตจะถูกพัฒนาเป็นถนนสาย R3A ที่เชื่อมระหว่าง จีน-ลาว-ไทย [1] ในปี 2556 องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาได้เห็นปัญหาและโอกาส จึงส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ตำบลป่าซางปลูกดอกทานตะวันซึ่งเป็นพืชทนแล้ง ใช้น้ำน้อย ปลูกได้ในบริเวณที่มีการปลูกข้าวโพด ข้าวฟ่าง [2] และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ต่อมาได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมจำนวนมาก ทำให้ตำบลป่าซางเป็นที่รู้จักและเศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น

จากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ตำบลป่าซางให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของเศรษฐกิจชุมชน โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกทานตะวันด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) และศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็น และความต้องการของเกษตรกรด้วยวิธีอภิปรายกลุ่ม (Focus group discussion) [3] เพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่อย่างทั่วถึง มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบบูรณาการต่อยอดความคิดอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ศึกษาความพึงพอใจ ทัศนคติ ความคิดเห็น และความต้องการของกลุ่มเกษตรกรตำบลป่าซางด้วยแบบสอบถามและการอภิปรายกลุ่ม เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนาม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและใช้เป็นแนวทางในการออกแบบแผนผัง (Master plan) ในขั้นตอนต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการ

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้มีระเบียบการวิจัยเป็นแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกทานตะวันตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

การศึกษาในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) [4] โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยในครั้งนี้เป็นเกษตรกรตำบลป่าซางจำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยให้ผู้ตอบกรอกแบบสอบถามเอง (Self-administration Questionnaire) โดยแบบสอบถาม 1 ฉบับประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพื้นที่

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจและความคิดเห็นที่มีต่อม่อนทานตะวัน

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

สำหรับการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ Reliability test [5] ส่วนที่ 3 ทดสอบข้อมูลแบบ Likert scale ความพึงพอใจและความคิดเห็นที่มีต่อม่อนทานตะวัน โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ (Cronbach's alpha coefficient) ในการทดสอบความน่าเชื่อถือแบบสอบถามจะพิจารณาทางด้านโดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) การปลูกดอกทานตะวันสามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัวของท่าน 2) การปลูกดอกทานตะวันเป็นการสร้างอาชีพเสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่ 3) การปลูกดอกทานตะวันเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลป่าซาง 4) ความเหมาะสมของสถานที่ปลูกทานตะวัน 5) ความเหมาะสมของจำนวนพื้นที่ปลูกทานตะวัน 6) ความเหมาะสมของปัจจัยในการปลูกทานตะวัน ได้แก่ แหล่งน้ำ ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ 7) ความพึงพอใจจากรายได้ที่ได้รับ 8) ต้องการให้มีโครงการลักษณะนี้ต่อไป ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และสรุปรายละเอียดเชิงบรรยาย

2. การศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรต่อการพัฒนาม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ [6] ผู้วิจัยใช้วิธีการอภิปรายกลุ่ม (Focus group discussion) ตามขั้นตอนการอภิปรายกลุ่ม [7] ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ผู้ร่วมอภิปรายที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกทานตะวันบริเวณม่อนทานตะวัน ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จำนวน 12 คน ผู้วิจัยออกแบบข้อคำถามเป็นลักษณะปลายเปิด ประเด็นในการสอบถามมีรายละเอียดเกี่ยวกับด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การใช้ประโยชน์พื้นที่ 2) การจัดการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ห้องน้ำ ร้านค้า 3) การจัดภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรม 4) การวางแผนธุรกิจ 5) การมีส่วนร่วมกับชุมชน

ในขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ในบทบาทของผู้นำกลุ่ม (Moderator) โดยเป็นผู้ตั้งคำถามแล้วให้ผู้ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นซึ่งผู้นำกลุ่ม (Moderator) จะเป็นผู้ดำเนินการสนทนาในระยะเวลาการสัมภาษณ์ 60 นาที ในระหว่างที่มีการสนทนาจะมีการบันทึกเสียงลงบนแถบบันทึกและจดรายละเอียดความคิดเห็นของแต่ละท่าน แล้วทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการบันทึกนำมารวบรวมเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) [8] นำข้อมูลมาประมวลเป็นข้อสรุปเป็นประเด็นหลัก เพื่อนำไปพัฒนาเป็นแนวคิดในการพัฒนาม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป

3. การพัฒนาแนวความคิดพัฒนาม่อนทานตะวัน ตำบลป่าซางเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การพัฒนาแนวความคิดพัฒนาม่อนทานตะวัน ตำบลป่าซางเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความพึงพอใจ ทักษะคิด ความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรตำบลป่าซางจากข้อ 1 และข้อ 2 นำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์ผลสร้างเป็นแนวความคิดโครงการเพื่อพัฒนาม่อนทานตะวัน ตำบลป่าซางเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกทานตะวันตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ผลการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามส่วนที่ 3 ด้วย Reliability test ทดสอบข้อมูลแบบ Likert scale เกี่ยวกับความพึงพอใจและความคิดเห็นที่มีต่อม่อนทานตะวัน โดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่า สัมประสิทธิ์ ครอนบักอัลฟา มีค่าเท่ากับ 0.767 แสดงว่ามีความน่าเชื่อถือได้ของคำถามอยู่มาก ถ้าค่าสัมประสิทธิ์ครอนบักอัลฟามีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าความน่าเชื่อถือของคำถามมีมาก สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

ผลการวิจัยในขั้นตอนนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามลักษณะประชากรศาสตร์โดยจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 67) มีอายุมากกว่า 55 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 34) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ ทำนา (ร้อยละ 64) ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา (ร้อยละ 77) ส่วนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท (ร้อยละ 86) ด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ม่อนทานตะวัน ส่วนใหญ่ปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วดำ (ร้อยละ 97) ขนาดพื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่จะมีร้อยละ 1-10 ไร่ (ร้อยละ 78) และระหว่างที่เข้าร่วมโครงการปลูกทานตะวันหลังเก็บเกี่ยวข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วดำ ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท (ร้อยละ 51)

เมื่อสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนความพึงพอใจทุกด้านในเกณฑ์ดีมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) การปลูกดอกทานตะวันสามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัวของท่านมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.57 2) การปลูกดอกทานตะวันเป็นการสร้างอาชีพเสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.71 3) การปลูกดอกทานตะวันเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลป่าซางมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.83 4) ความเหมาะสมของสถานที่ปลูกทานตะวันมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.71 5) ความเหมาะสมของจำนวนพื้นที่ปลูกทานตะวันมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.66 6) ความเหมาะสมของปัจจัยในการปลูกทานตะวัน ได้แก่ แหล่งน้ำ ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.41 7) ความพึงพอใจจากรายได้ที่ได้รับมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.64 8) ต้องการให้มีโครงการลักษณะนี้ต่อไปมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.91

2. ผลการศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรต่อการพัฒนาม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คนเป็นเพศชายจำนวน 7 คนเพศหญิง 5 คนมีอายุอยู่ในช่วง 30 - 55 ปีเป็นเกษตรกรผู้ปลูกทานตะวัน ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาด้วยวิธีการทำอภิปรายกลุ่ม (Focus group discussion) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่างๆ ได้แก่ 1) การใช้ประโยชน์พื้นที่ 2) การจัดการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ห้องน้ำ ร้านค้า 3) การจัดภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรม 4) การวางแผนธุรกิจ 5) การมีส่วนร่วมกับชุมชน แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า ความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรต่อการพัฒนาม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงาน และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากการทำอภิปรายกลุ่ม (Focus group discussion)

ทัศนคติ ความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรต่อการพัฒนาม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
1) การใช้ประโยชน์พื้นที่ <ul style="list-style-type: none"> ● การปลูกทานตะวันเหมาะสมกับพื้นที่นี้หรือไม่อย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเหมาะสม เพราะทำเลที่ตั้งติดถนนสายหลัก มีวิวทิวทัศน์สวยงาม มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเนินเขาสามารถชมวิวกว้างมุมสูงได้ - ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการปลูกพืชได้หลายชนิด เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วดำ และในปีที่ผ่านมาปลูกทานตะวันก็ให้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ
<ul style="list-style-type: none"> ● ขนาดพื้นที่ปลูกทานตะวันมีพื้นที่กว้างเกินไปหรือน้อยเกินไปหรือไม่อย่างไร (ปี 2556 ปลูกจำนวน 750 ไร่) 	<ul style="list-style-type: none"> - ขนาดพื้นที่ที่ยังน้อยอยู่ต้องการให้มีการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มและนักท่องเที่ยวจะได้เดินทางมาเที่ยวมากขึ้น - พอที่แล้ว ถ้าเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมานี้เนื่องจาก สามารถบริหารจัดการได้สะดวก แต่ถ้ามีการวางแผนบริหารจัดการที่ดีขึ้น ก็ต้องการให้มีการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มในปีถัดไป
<ul style="list-style-type: none"> ● ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับพื้นที่ก่อนและหลังมีโครงการปลูกทานตะวัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ก่อนหน้านั้นหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวโพด ถั่วลิสง ปลูกพืชรอบเดียว พื้นที่ดังกล่าวจะถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์เนื่องจากช่วงฤดูแล้งไม่มีแหล่งน้ำให้ใช้ในการเพาะปลูกพืชอื่น เมื่อทาง อบจ.พะเยา สนับสนุนให้มีการปลูกทานตะวัน เกษตรกรไม่มีความมั่นใจว่าจะได้ผล เนื่องจากเป็นพืชใหม่ไม่เคยปลูกมาก่อน หลังจากเข้าร่วมโครงการเรียนรู้วิธีการปลูก การดูแลรักษา ทำให้ทราบว่า การปลูกทานตะวันไม่ต้องการน้ำมาก ดูแลง่าย ปลูกง่าย เก็บเกี่ยวง่าย ให้ผลผลิตดีทำให้รายได้เพิ่มขึ้น - โครงการปลูกทานตะวันทำให้ตำบลป่าซางเป็นที่รู้จักมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมพื้นที่เป็นจำนวนมาก เกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากการขายของ ขายอาหาร และการบริการรถไถพ่วง
<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องการพัฒนาม่อนทานตะวันให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานอย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการให้มีการจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านพลังงานแก่นักเรียน นักศึกษาและบุคคลทั่วไป และก่อสร้างโรงสกัดน้ำมันจากพืช โรงหมักก๊าซชีวภาพ โรงหมักปุ๋ย กังหันลมผลิตไฟฟ้า แผงโซลาร์เซลล์ เพื่อนำมาใช้ในพื้นที่ ลดค่าใช้จ่ายเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร - นอกจากการปลูกทานตะวัน ก็ต้องการปลูกพืชพลังงานอื่นๆเพิ่มเติม เช่น สบู่ดำ ละหุ่ง งา
<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องการพัฒนาม่อนทานตะวันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการให้มีการพัฒนาพื้นที่บริเวณม่อนทานตะวันให้เป็นศูนย์เรียนรู้เรื่องทานตะวันอย่างรอบด้าน ตั้งแต่เมล็ดพันธ์ วิธีการปลูก การเก็บเกี่ยว การแปรรูป และการนำไปใช้ประโยชน์ - ต้องการให้มีการสร้างโรงแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร เช่น การแปรรูปเมล็ดทานตะวันงอก เมล็ดทานตะวันอบ - ต้องการพัฒนาให้พื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ทำให้คนในพื้นที่มีรายได้เพิ่ม - นอกจากการปลูกข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วดำ ทานตะวัน อยากรจะปลูกพืชอื่นเพิ่มเติม เช่น พืชผักสวนครัว สตอเบอร์รี่ ดอกดาวเรือง แต่ติดปัญหาเรื่องแหล่งน้ำ
2) การจัดการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน <ul style="list-style-type: none"> ● โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน หอ้งน้ำ ร้านค้า เป็นอย่างไร ● ท่านต้องการให้โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน หอ้งน้ำ ร้านค้า เป็นอย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรปรับปรุง ถนน หอ้งน้ำ ร้านค้า - ต้องการให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมถนนที่เป็นหลุม ร่องน้ำเขาให้เรียบเวลาสัญจรจะได้ไม่เกิดอุบัติเหตุ - ต้องการเพิ่มหอ้งน้ำหลายจุด และต้องดูแลรักษาความสะอาดให้น้ำใช้ - ควรเพิ่มร้านค้าให้มากขึ้นและให้มีสินค้าที่หลากหลาย เช่น สินค้า OTOP

ต่อ

ทัศนคติ ความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรต่อการพัฒนาอันทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
	<p>ห้าดาวของแต่ละอำเภอมาจำหน่าย หรือสินค้าของชนเผ่าพื้นเมือง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรเพิ่มจุดในการตั้งร้านอาหารให้บริการแก่นักท่องเที่ยวไว้หลายๆจุดกระจายตามจุดชมวิวที่สวยงาม
<p>3) การจัดการภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรม (นำเสนอรูปภาพประกอบ)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การออกแบบภูมิทัศน์และอาคารสิ่งก่อสร้างบริเวณม่อนทานตะวันเป็นอย่างไร ● ท่านต้องการให้มีการจัดการภูมิทัศน์และอาคารสิ่งก่อสร้างบริเวณม่อนทานตะวันเป็นอย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - ปีที่ผ่านมาคิดว่าควรปรับปรุงบางจุด จัดแบ่งโซนพื้นที่ที่เหมาะสม เช่น คอกม้า ควรจะอยู่ในจุดที่แยกออกไป เพราะมีกลิ่นรบกวน - ในส่วนของป้ายต่างๆ ต้องการให้มีสีป้ายชัดเจนยิ่งขึ้น - อาคารต้องการให้สร้างแบบถาวร ตกแต่งให้มีสีสดใสสวยงาม - มีจุดประชาสัมพันธ์ที่ประชาชนเห็นได้ชัดเจนและเข้าถึงได้ง่าย - เพิ่มแผนที่แสดงรายละเอียดจุดบริการต่างๆให้นักท่องเที่ยวเห็นได้ชัดเจน - ต้องการให้ทำเส้นทางสัญญาณสำหรับรถ ATV แยกกับรถไถนาที่เกี่ยว เพราะเกิดปัญหาฝุ่นฟุ้งกระจายเวลารถ ATV ขับผ่านทำให้นักท่องเที่ยวที่นั่งรถไถไม่สะดวก - ต้องการให้ป้าย “DOKKHAMTAI” ทำเป็นวัสดุที่คงทนถาวร สวยงาม - ต้องการให้กำหนดจุดหรือจัดพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวลงไปในจุดถ่ายรูปที่กำหนดเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับดอกทานตะวัน
<p>4) การวางแผนธุรกิจ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ควรวางแผนธุรกิจอย่างไรให้ส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชน ● ต้องการให้มีการวางแผนธุรกิจอย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้คนทราบมากๆและทั่วถึง - ควรมีการประกันราคาซื้อผลผลิตเมล็ดทานตะวัน - ควรติดต่อบริษัทที่รับซื้อผลผลิตเมล็ดทานตะวันไว้หลายๆราย เพื่อเกษตรกรจะได้มีอำนาจต่อรอง - ต้องการให้มีการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านการตลาด และแผนธุรกิจ เพราะชาวบ้านไม่มีความรู้ด้านนี้
<p>5) การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การปลูกทานตะวันสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างไร ● ต้องการให้มีการพัฒนาการมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้มีความรักความสามัคคีในชุมชนเพิ่มขึ้น เกิดการรวมตัวของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกทานตะวันเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถต่อยอดการทำงานในการพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น การตั้งกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ - ต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณในการต่อยอดวิสาหกิจชุมชน และตั้งกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร เช่น สนับสนุนงบประมาณสร้างโรงแปรรูปและอุปกรณ์

จากตาราง ผลการศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรต่อการพัฒนาอันทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยวิธีอภิปรายกลุ่ม (Focus group) สามารถอธิบายรายละเอียดดังนี้ เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่คิดว่าพื้นที่ที่มีการส่งเสริมให้มีการปลูกทานตะวันจำนวน 750 ไร่ มีความเหมาะสมในด้านสถานที่ สภาพแวดล้อม ดินมีความอุดมสมบูรณ์ทำให้ได้ผลผลิตเป็นที่น่าสนใจ และต้องการให้มีการพัฒนาพื้นที่ให้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนด้วยการตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านพลังงานแบบครบวงจร เช่น การปลูกพืชน้ำมัน การผลิตน้ำมันจากพืชต่างๆ พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ และแหล่งกักเก็บน้ำ นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการสร้างโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป ในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ต้องการให้มีปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ท่อน้ำ ร้านค้าให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ก่อสร้างอาคารต่างๆให้คงทนถาวรตกแต่งให้มีสีสดใสสวยงาม มีป้ายต่างๆมองเห็นได้ชัดเจน กำหนดจุดบริการนักท่องเที่ยว มีแผนที่แสดงจุดบริการต่างๆ ด้านการส่งเสริมธุรกิจควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการทำธุรกิจให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ เพื่อจะสามารถนำไปวางแผนต่อยอดธุรกิจได้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดความสามัคคีชุมชนเข้มแข็งเติบโตอย่างยั่งยืน

3. ผลการพัฒนาแนวความคิดพัฒนาม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการพัฒนาแนวความคิดพัฒนาม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความพึงพอใจ ทศนคติ ความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรด้วยวิธี กรอกแบบสอบถาม จำนวน 100 คนและการอภิปรายกลุ่ม (Focus group discussion) มีเกษตรกรร่วมอภิปรายจำนวน 12 คน (ตารางที่ 1) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวเมื่อนำมาวิเคราะห์และประมวลผลสามารถสร้างแนวความคิดโครงการนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไปโดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

แนวความคิดพัฒนาม่อนทานตะวัน : ม่อนทานตะวัน ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดพะเยา และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานแบบครบวงจร ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านการปลูก การแปรรูป การนำไปใช้ประโยชน์จากพืชพลังงานต่างๆ ภายในพื้นที่ประกอบด้วย แปลงสาธิตปลูกพืชพลังงาน เช่น ทานตะวัน สับดู ละหุ่ง แก่นตะวัน เป็นต้น โรงงานต้นแบบสกัดน้ำมันพืช โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร โรงหมักก๊าซชีวภาพ สวนพลังงานลม สวนพลังงานแสงอาทิตย์ และร้านค้าวิสาหกิจชุมชน

วิจารณ์และสรุปผล

1. การศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกทานตะวันตำบลป่าซาง จำนวน 100 คนโดยกลุ่มตัวอย่างตอบลงในแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 67 อายุมากกว่า 55 ปีมากที่สุดร้อยละ 34 ประกอบอาชีพหลัก คือ ทำนาร้อยละ 64 ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาร้อยละ 77 มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทร้อยละ 86 การใช้ประโยชน์พื้นที่ปลูกพืชไร่มากที่สุด ร้อยละ 97 และเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ 1-10 ไร่ร้อยละ 78 และมีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทร้อยละ 78 จากการเข้าร่วมโครงการปลูกทานตะวันหลังเก็บเกี่ยวพืชไร่ทั้งโครงการ

ด้านความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยรายด้าน ได้แก่ 1) การปลูกดอกทานตะวันสามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัวของทำนามีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.57 2) การปลูกดอกทานตะวันเป็นการสร้างอาชีพเสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.71 3) การปลูกดอกทานตะวันเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลป่าซางมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.83 4) ความเหมาะสมของสถานที่ปลูกทานตะวันมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.71 5) ความเหมาะสมของจำนวนพื้นที่ปลูกทานตะวันมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.66 6) ความเหมาะสมของปัจจัยในการปลูกทานตะวัน ได้แก่ แหล่งน้ำ ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.41 7) ความพึงพอใจจากรายได้ที่ได้รับมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.64 8) ต้องการให้มีโครงการลักษณะนี้ต่อไปมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.91 โดยปัจจัยทุกด้านมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

2. การศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็น และความต้องการพัฒนาม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยวิธีอภิปรายกลุ่ม (Focus group) โดยผู้เข้าร่วมอภิปรายกลุ่มเป็นเกษตรกรในพื้นที่ตำบลป่าซางจำนวน 12 คน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่างๆได้แก่ 1) การใช้ประโยชน์พื้นที่ของม่อนทานตะวันมีความเหมาะสมทั้งสภาพแวดล้อมที่มีวิวทิวทัศน์ที่สวยงามเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์ให้ผลผลิตทานตะวันเป็นที่น่าพอใจ ต้องการให้มีการพัฒนาพื้นที่เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านพลังงานอย่างครบวงจร เช่น การปลูกพืชน้ำมันหลากหลายชนิด โรงงานสกัดน้ำมันพืช โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร กังหันลมผลิตไฟฟ้า แผงโซลาร์เซลล์ ร้านค้าวิสาหกิจชุมชนและแหล่งกักเก็บน้ำ 2) การจัดการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ห้องน้ำ ร้านค้า ควรปรับปรุงให้เป็นระเบียบเรียบร้อย 3) การจัดภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรม มีการก่อสร้างอาคารถาวรตกแต่งให้มีสีสันสวยงาม 4) การวางแผนธุรกิจ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้การทำธุรกิจ การตลาด 5) การมีส่วนร่วมกับชุมชน จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเกิดความสามัคคีและความเข้มแข็งของชุมชน

3. การพัฒนาแนวความคิดพัฒนาม่อนทานตะวันเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานและการท่องเที่ยว จากการรวบรวมข้อมูลทั้งการวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยเชิงคุณภาพสามารถสร้างแนวความคิดในการพัฒนาม่อนทานตะวันเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่ในด้านต่างๆ มีรายละเอียด ดังนี้ ม่อนทานตะวัน ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดพะเยาและเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานแบบครบวงจร ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านการปลูก การแปรรูป การนำไปใช้ประโยชน์จากพืชพลังงานต่างๆ ภายในพื้นที่ประกอบด้วย แปลงสาธิตปลูกพืชพลังงาน เช่น ทานตะวัน สับดู ละหุ่ง แก่นตะวัน เป็นต้น โรงงานต้นแบบสกัดน้ำมันพืช โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร โรงหมักก๊าซชีวภาพ สวนพลังงานลม สวนพลังงานแสงอาทิตย์ และร้านค้าวิสาหกิจชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา และเกษตรกร ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่ช่วยประสานงานและให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยในการเข้าไปเก็บข้อมูลและดำเนินงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดพะเยา “บรรยายสรุปจังหวัดพะเยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 สำนักงานจังหวัดพะเยา” ได้จาก:http://www.phayao.go.th/au/all_phayao_2556.pdf 7 กรกฎาคม 2557
- [2] ชูศักดิ์ จอมพุก. “พฤกษศาสตร์พืชเศรษฐกิจ” ภาควิชาพืชไร่นา. คณะเกษตร. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2541.
- [3] Amornsak Kitthananan “Choosing And Using Qualitative Research : The Focus group Method” การจัดการภาครัฐและเอกชน 2549 กันยายน-ธันวาคม ปีที่ 13 ฉบับที่ 2
- [4] อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ “การวิจัยเชิงสำรวจ” สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ได้จาก:http://www.uniserv.cmu.ac.th/file/_powerpoint%20การวิจัยเชิงสำรวจ.pdf 8 สิงหาคม 2557
- [5] กัลยา วาณิชย์บัญชา “สถิติสำหรับงานวิจัย” พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย;2548.
- [6] ประวิต เอราวรรณ์ “การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)” ได้จาก:<http://www.udru.ac.th/kmudru/document/research2.pdf> 3 กันยายน 2557
- [7] แอนนา จุมพลเสถียร “เข้าถึงใจผู้บริโภคด้วย Focus groups” กรุงเทพฯ: บริษัท แพค อินเทอร์เน็ตกรุ๊ปจำกัด;2547.
- [8] ชาย โพธิ์สิตา “การวิจัยเชิงคุณภาพหลักการและแนวคิด” ได้จาก:http://www.academia.edu/1747263/การวิจัยเชิงคุณภาพ_หลักการและแนวคิด_รศ.ดร.ชาย_โพธิ์สิตา 3 กันยายน 2557